

9. Морська Л. І. Теоретико-методологічні засади підготовки вчителя іноземних мов до використання інформаційних технологій : [монографія] / Л. І. Морська. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2007. – 243 с.
10. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.С.К., 2004. – 192 с.
11. Тадеєва М. І. Формування педагогічної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов: європейський вимір [Електронний ресурс] / М. І. Тадеєва. – Режим доступу: 02.03.2012 : <http://www.ime.edu.ua.net/em13/content/09tmidet.htm>–Загол. з екрана. – Мова укр.
12. Татур Ю. Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста / Ю. Г. Татур // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 3. – С. 20–26.
13. Dudley-Evans T. Five Questions for LSP Teacher Training / T. Dudley-Evans // Teacher Education for LSP / [Eds. R. Howard, G. Brown]. – Frankfurt Lodge: Multilingual Matters Ltd., 1997. – P. 58-67.
14. Kennedy C. An ESP Approach to EFL / ESL Teacher Training / C. Kennedy. // ESP Journal. – 1983. – Vol. 2. – P. 73–85.

Кокор М. М. Анализ профессиональных компетенций преподавателя английского языка профессиональной направленности.

В статье рассматривается понятие профессиональной компетенции и компетентности в контексте профессиональной деятельности преподавателя английского языка профессиональной направленности. Автором выделены, обоснованы и охарактеризованы группы специально профессиональных компетенций, осуществлен анализ их структурных компонентов.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, профессиональные компетенции, английский язык профессиональной направленности, ЗУН, мотивация.

Kokor M. M. Analysis of Professional Competencies of English for Specific Purposes Teachers.

The article dills with the concept of professional competence and the professional competence of the ESP (English for special purposes) teacher. The author emphasizes, justified and characterized groups of special professional competencies, carried out an analysis of their structural components.

Keywords: professional competence, professional competencies, ESP, knowledges and skills, motivation.

УДК 81'342=161.2=512.164

Купрата Н. Я.
Одеський національний економічний університет
(м. Одеса, Україна)

**ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОНЕТИЧНИХ ТА ЛІНГВІСТИЧНИХ
ОСОБЛИВОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ТУРКМЕНСЬКОЇ МОВ**

У статті розглядається порівняльна характеристика деяких фонетичних та лінгвістичних особливостей української та туркменської мов. Розкрито національні особливості фонетичних та лексичних форм в українській та туркменській мові. Проаналізовано особливості наголосу в обох мовах.

Ключові слова: українська, туркменська мови, фонетика, алфавіт, наголос.

Україна – європейська держава, в яку прагнуть приїхати дуже багато іноземних студентів. Вони зацікавлені у вивченні української мови, бо лінгвістичні знання справді сприятимуть якісному засвоєнню мови спеціальності.

Порівняльна характеристика мов завжди давала чудові результати у викладанні та засвоєнні української мови як іноземної. Це ми спостерігаємо, порівнюючи українську та арабську, українську і болгарську, українську і азербайджанську мови. Безперечно, що без

глибокого розуміння мови не можна з успіхом усвідомити мову науки, мову професії. Крім цього, практичного значення, вивчення фонетичних і лінгвістичних особливостей української та туркменської мов дасть студентам змогу зрозуміти світ України, пізнати духовність та культуру українського народу, збагнути світобачення сучасного українця. Разом з тим студенти і свою мову можуть сприймати по-іншому, глибше пізнають її красу та неповторність.

Загальновідомо, що туркменська мова належить до сім'ї великих тюркських мов. Тюркська мова, а також монгольська та тунгусо-маньчжурська мови, формують алтайську мовну групу. Туркменська мова належить до тюркської підгрупи південної частини тюркських мов (як турецька і азербайджанська). Тюркські мови, звичайно, мають аналогічні граматичні структури, фонетику і дещо спільне в лексиці.

На відміну від російської та української мов, туркменська мова не має роду. Натомість труднощі у граматиці виникають при вивченні суфіксів чи "тег слів", порядок яких змінюється у мові. В українській мові, як і в російській, саме відмінкові закінчення складають основні труднощі для студентів-іноземців.

Туркменський алфавіт вперше був написаний арабською мовою і ним користувалися аж до 1930 року, коли був введений латинський алфавіт. У 1940 латинський алфавіт був замінений на кирилицю (всі народи СРСР писали лише кирилицею). У 1995 році був офіційно узаконений новий алфавіт у якості державного, який діє і досі.

У туркменському алфавіті нараховується 30 букв, а в українському – 33 букви. На диво, деякі літери дуже подібні як у написанні, так і у вимові.

Порівняйте:

1. a(A a)	11. Jj(дж)	21. R r(Pp)
2. Bb(Бб)	12. Žž(Жж)	22. S s(Cc)
3. Çç(Чч)	13. Kk(Кк)	23. Şş(Шш)
4. Dd(Дд)	14. L l(Лл)	24. T t(Tm)
5. Ee (Ее)	15. Mm(Мм)	25. U u(Yy)
6. Ä ä -	16. N n(Нн)	26. Ü ü-
7. Ff(Фф)	17. Ň ň -	27. W w(Вв)
8. Gg(Гг)	18. O o(Оо)	28. Y y(Ии)
9. Hh(Хх)	19. Ö ö -	29. Ý ý (İі)
10. Hh(Іі)	20. Pp(Пп)	30. Zz(Зз)

Ýý- надає м'якості наступній приголосній.

Однією дуже цікавою особливістю туркменської мови є те, що всі голосні можна розділити на дві групи: передні та задні. Передні голосні (*inçeçekimlisesler*) положення язика, що при вимові знаходиться якомога далі всередині рота, але без звуження, при якому звук був би приголосним і задні голосні (*ýogunçekimlisesler*) створюються в задній частині гортані.

Передні голосні – ä, e, i, ö, ü.

Задні голосні –a, o, u, y.

Приголосні ж можна розділити на дзвінки (*açuk çekimsizler*) і глухі (*dumuk çekimsizler*).

Дзвінки приголосні - b, d, g, j, ž, l, m, n, ň, r, w, ý, z.

Глухі приголосні - ç, f, h, k, p, s, ş, t.

k → g, p → b, t → d, ç → j.- парні приголосні

Деякі комбінації приголосних, виводяться по-іншому в розмовній формі, ніж в письмовій. До прикладу, *ndMende* (у мене) вимовляється як "nn" і говорять (menne).

Наступна таблиця проілюструє ці комбінації та приклади з розмовними перетвореннями в новому алфавіті:

Пишеться	Вимовляється	Пишеться	Вимовляється	Переклад
n + d	NN	sende	senne	утебе
l + d	LL	aldym	allym	явзяв
z + d	ZZ	agyзда	agyzza	у рот
s + d	SS	bäsdeş	bässeş	змагання
s + t	SS	üsti	üssi	топ, поверхності
Ş + j	ŞŞ	goşjak	goşşak	додаду
z + s	SS	ýazsyn	ýassyn	нехай пише
t + s	SS	gitse	gisse	якщо вона піде
t + ç	çç	parahatçylyk	parahaççylyk	мир
ç + s	Şs	açsa	aşsa	якщо вона відкриє
ç + l	Şl	açlyk	aşlyk	голод
ç + d	Şd	geçdik	geşdik	мипройшли
ç + j	ŞŞ	Içjek	işşek	буду пити
g + b	GW	bagban	bagwan	садівник

Як бачимо, у туркменській мові збіг абсолютно різних букв дає у вимові подовження однієї із них. В українській мові такого явища не має, але є подвоєння абсолютно однакових букв, коли треба позначити збіг двох приголосних звуків, наприклад: *роззутти, беззубий, нісся, оббити, беззастережний, беззаконний*; коли треба позначити подовження приголосного також пишемо дві однакові букви: *знання, зілля, стаття, гілля*.

В українській мові м'якість приголосних на письмі позначається трьома способами:

1. Буквою **ь**, наприклад: паль**ь**, вузь**ь**кий, сіль**ь**, день**ь**, міць**ь**, дяд**ь**ко.
2. Буквою **і**, наприклад: ді**і**д, тін**ь**, літ**і**ній, зі**р**.
3. Буквами **я, ю, є**, наприклад: ряд**ь**, лю**к**, син**є**.

Букв, що позначають приголосні звуки в українській мові 22.

Приголосні звуки поділяються на дзвінки і глухі.

У туркменській мові відсутні такі літери: *z, u, ç, ь*.

Наводимо зразки фонетичної аналогії між туркменською та українською мовами.

A a – alma A a- агрус

B b – bartak B б-баитан

Ç ç – çoran Ç ч- чари

D d- dogan D д-дошка

E e- erik E e -евакуатор

Ä ä- älemgoşar

Ff-front Фф-фізика

Gg- ganat Гг-ганок

Hh- horaz X x-хор

I i- it I i-іволга

J j- jorap [Дж]- джміль

Ž ž- žurnal Ж ж-жанр

K k- kitar K к- кінотеатр

L l- laçun L л-лікар

M m- tekder M м- мамо

N n- nar H н- ніч

Ň Ň- teňňge

O o- oglan O о- огірок

Ö ö- ördek

P p- palta П п- палац

R r- renk P p- рік

S s- sorag C c- сова

Ş ş- şäher Ш ш- шафа

T t- taýak T т- тато

U u- uçurum У у- уряд

Ü ü- üzüm

W w- watan В в-вистава

Y y- yz I и- вишняк

Ý ý- ýylan Ї ї- їжа Z z- zemez

З з- завіса

Вивчаючи мову і її закони, ми заглиблюємося в лабораторію нашої думки, тому заняття граматикую має велике загальноосвітнє значення.

Привітання та прощання в українській та туркменській мовах

ПРИВІТАННЯ	Ertiriňiz haýyrly!(Доброгоранку!) Agşamyňyz haýyrly! (Доброго вечора!)Salam!(Здрастуй!) Sizi görenime şat! (Радий вас бачити!)Essalamaleýkum! (Здрастуйте!)
ПРОЩАННЯ	Sag bolun! (до побачення) Görüşýänçek!(до зустрічі) Agşamyňyz haýyrly!(доброго вечора) Gijäňiz rahat bolsun!(на добраніч)Ýoluňyz ak bolsun!(щасливої дороги) Hoş gal!(до побачення)Indeki sapara duşuşyňça! (до зустрічі) Bagtly boluň!(будьте щасливі)

Часто в туркменській вимові наголос падає на останній склад. При додаванні закінчення до кореня слова наголос падає на останній склад. Наприклад: *Balyk-balykçy* (риба-рибак, *Okuw-okuwçy-okuwçular* (школа – учень - учні.)

У деяких словах при зміні наголосу змінюється і саме значення даного слова.

Наприклад: *alma* (at) *alma* (işlik)
яблуко (ім.) не чіпати (дієсл.)
çatma (at) *çatma* (işlik)
палатка (ім.) з'єднувати (дієсл.)

Різні за значенням та за звучанням, але однакові за написанням слова в туркменській мові називаються *manydaş sözler*. Дані слова відрізняються протяжністю вимови голосної літери і відповідного голосного звуку, на який падає наголос.

Наприклад: *pil pil*- голосна і вимовляється м'яко, протяжно (слон) (лопата)

В українській мові наголос рухомий. Зміна наголосу, як і в туркменській мові, може призвести до зміни значення слова, наприклад *пóклади* і *поклади́*, *за́мок* і *замóк*, *мука́* і *му́ка*, *дорóга* і *дорога́*. Він може міняти своє місце залежно від форми слова: *голуб* – *голуби́*, *стіна* – *стіни*.

Українська мова znana в усьому світі. Її шанують і люблять в Туркменістані. Т. Г. Шевченко – український пророк, поет, філософ, поезії якого перекладені багатьма мовами світу, стає справжнім відкриттям для студентів-іноземців. Саме через його палке слово вони пізнають дух свободи і волі українців, саме через слово Кобзаря іноземці закохуються в Україну, її природу, її народ.

Ось як звучить поезія Т. Г. Шевченка “На панщині пшеницю жала” туркменською мовою.

Orakçy

Küren-küren oba syrgyn-syrgyn il
Gününsanapgalkyanşähristanlarym
Jeraçekdim, jebirçekdim, jançekdim
Bagrymyerebaşymilebagladym
Jigerdejanymyszimähribanlarym

Erkanadyr, merdanadyr, sadadyr
Iwanoglydürdänedir, danadyr
Herbiraksakgalyyagşyzadadyr
Menolaryňpayhasyndanganmadym
Payhasummanysizezizjanamsiz

Metjitlemizakbulutdanenaýy
Gudratbilenyayradyandyrsenany
Altmyşýyllaptartyp jebri-jepany
Menaglasamhalkymdiyipagladym
Metjit-mährabym sizarym

Tugýalypäkize namys-arybar
Kethudasy, ahunybar, piribar
Nur-imanhalkymyalkabiribar
Agamsiz, atamsiz, dagdanarkamsiz

Зважаючи на вище сказане, порівняльна характеристика деяких особливостей української та туркменської мов, дозволяє студентам-іноземцям вивчити універсальні специфічні особливості української мови, пропускаючи крізь “фонологічне сито” рідної мови.

І головним завданням викладача в навчальному процесі стає допомога іноземцям у

вивченні тих чи інших фонетичних або лінгвістичних явищ, уникаючи при цьому помилок, які виникають як наслідок інтерференції рідної мови в іноземну.

Використана література:

1. *Абдуллаева Г.* Учебник туркменского языка для школьников / Г. Абдуллаева, К. Халлыев. – Ашгабат : “Магарыф”, 1997.
2. *Кочерган М. П.* Основи зіставного мовознавства / М. П. Кочерган. – К., 2006.
3. *Реджепов Н.* Turkmen Edebiyatı / Н. Реджепов. – Ашгабат : “Магарыф”, 1993.
4. *Торгуев Т. П.* Проблемы теоретической фонетики и фонологии / С. Т. Торгуев. – Л., 1969.
5. *Тер-Минасова С. Г.* Язык и межкультурная коммуникация [Текст] / С. Г. Тер-Минасова. – М., 2000.
6. *Ярцева В. Н.* О сопоставительном методе изучения языков / В. Н. Ярцева // НДВШ. Сер. Филол. науки. – 1960. – № 1.

Купрата Н. Я. *Порівняльна характеристика фонетичних та лінгвістичних особливостей української та туркменської мов.*

В статье рассматривается сравнительная характеристика некоторых фонетических и лингвистических особенностей украинского и туркменского языков. Раскрыты национальные особенности фонетических и лексических форм в украинском и туркменском языках. Проанализированы особенности ударения в обоих языках.

Ключевые слова: украинский, туркменский языки, фонетика, алфавит, ударение.

Kuprate N. Y. *Porivnyalna characteristic fonetichnih that lingvistichnihEspeciallyukraïnskoï that turkmenskoïatoms.*

In the article comparative characteristic of some phonetic and linguistic features of Ukrainian and Turkmen language was considered. It was open national features of phonetic and lexicon forms in Ukrainian and Turkmen languages. It was analyzed features of accent in both languages.

Key words: Ukrainian, Turkmen languages, phonetic, alphabet, accent.

УДК378.14: 371.113

Мамедова Хаяла Ариф кызы,
Азербайджанский Институт учителей
(Баку, Азербайджан)

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИЙ КАК ОСНОВНОЕ УСЛОВИЕ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

В современной системе образования, в частности, в общеобразовательных школах актуальным является постоянное обновление методов и технологий обучения. Среди них особое место занимают новейшие информационные системы и технологии, основанные на применении ИКТ. Важно применять эти средства для повышения эффективности проводимых занятий. При этом не следует забывать о преемственности в применении как новейших технологий и методик, так и традиционных. Все это следует умело совмещать друг с другом.

Ключевые слова: образование, инновации, процесс обучения, технологии обучения, традиционная практика.

Сегодня как в государственной политике, так и общественном мнении одним из наиболее актуальных вопросов является удовлетворение изменяющихся потребностей общества в сфере образования, подготовки кадров и воспитательной работы.

XXI век во всех областях нашей жизни, деятельности характеризуется проявлением